

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒԻ

DIEGHIEGAIDOU

ديجيجادو

Հրատարակություն Գաղիբեի Հ.Բ.Ը.Մ.ի

نشرة جمعية القاهرة الخيرية الأرمنية العامة

ՅԱԻԵՐԺԱԿԱՆ ԳԱՐՈՒՆ՝
ԱՆՈՆՑ ՀԱՄԱՐ ՈՐ ԻՆԿԱՆ...
1915-2000

ՏԵԼԵՍԻՏ

Նարեկաբեր
Պաշտօնաթիղ՝ Կաթիկ
Հաղթան Բարեգործական Ընդհանուր Միության
Հեռ.՝ 5919636

DECHECADOU

Periodical
Published by
Armenian General Benevolent Union - Cairo
Tel. 5919636

ديشكادو

نشرة دورية
لجمعية القاهرة الخيرية الأرمنية العامة
ت: ٥٩١٩٦٣٦

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԽՄԲԱԳԻՐ

Տիգրան Գեորգեան

ԽՄԲԱԳԻՐ

Հարի Չելենեան

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՁԵՒԱՌՈՐՈՒՄ

Շահէ Լուսարարեան

ՀԱՄԱԿԱՐԳԱՑԻՆ ՇԱՐՈՒՄԹ

Մանուէլ Գրիգորեան

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Nubar Printing House

ԹԻԻ 15 Նոր Շրջան

ԱՊՐԻԼ 2000

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Յիշեցէ՛ք Առաջին Յեղասպանութիւնը 1
Ռապրըթ Ճիսք

Անյալտ մնացած եգիպտահայ արձակագիր մը 3
Տիգրան Գեորգեան

Եգիպտոս ժամանող որբ-որբունհներուն «Պատմութիւն»-ը 4

Որբ-որբունհներուն պատկերազարդ «Պատմութիւն»-ը 5

Հաւատքին զօրութիւնը 9
Թ.

Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Քամիշլիի մասնաճիւղը 12

Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Միջմասնաճիւղային հանդիպում 13

Զեկոյց 15

Սխա՞լ թէ ճի՞շտ մեկնաբանութիւն 16
Հ.Զ.

Լուրեր 16

Անդամական

ՅԻՇԵՅԷ՛Ք ԱՌԱՋԻՆ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

«Այժմ ո՞վ կը յիշէ հայերը», հարց տուած էր Հիթլեր, Եւրոպայի հրեութիւնը բնաջնջելու իր նախաձեռնութենէն անմիջապէս առաջ: Կը թուի թէ թանկագին քիչներ: Մինչ վարչապետ Պլէր հրեաներուն դէմ նացիներու գործադրած ցեղասպանութիւնը ոգեկոչելու օրուան յայտարարութիւնը կը կատարէր, ոչ մէկ ակնարկութիւն կ'ըլլար 1915-ին օսմանցի թուրքերուն կողմէ 1,5 միլիոն հայերու դէմ գործադրած ջարդերուն գծով: Աշխարհի առաջին ցեղասպանութիւնը և հրեաները ջարդելու Հիթլերի ներշնչումը՝ կ'անտեսուէր:

Ինչո՞ւ, կը զարմանամ: Պլէր, չիշեց զայն: Նախագահ Օրհաք կը խրտչի այս միտքէն, մերժելով նոյնիսկ դատապարտել ջարդերը, երբ կ'այցելէր Պէյրութ, ուր զոհերուն թոռները կ'ապրին տասնեակ հազարաւորներով: Միացեալ Նահանգներու կառավարութիւնը կը նախընտրէ մոռնալ հայերուն ջարդերը, մինչ թուրքերը՝ ժառանգորդները Ա. Աշխարհամարտին ընթացքին ոճիրը գործած կայսրութեան, փութաբան կերպով կը մերժեն ցեղասպանութիւնը: Իսկ մենք կ'արտօճենք, որ ամոնք փախուստ տան ոճիրէն:

Ո՞վ, հարց կու տամ, կ'ընտրէ այն ցեղասպանութիւնը՝ որ պէտք է յիշենք, և այն՝ որ պէտք չէ յիշենք: Վեց միլիոն հրեաները, որոնք սպանուեցան նացիներուն կողմէ, միշտ պիտի գրաւեն իրենց տեղը մեր պատմութեան մէջ, մեր յիշողութեան մէջ և մեր վախերուն մէջ: Զայն բնաւ չկրկնելու խոստումով: Սակայն ափսոս, այն հայերը, որոնք կորսուեցան հարաւային Թուրքիոյ գետերուն մէջ, որոնք տասնեակ հազարաւորներով ջարդուեցան հիւսիսային Սուրիոյ անապատներուն մէջ, որոնք կիներն ու դուստրերը բռնաբարուեցան ու դաշունահարուեցան թուրք ոստիկաններու և թուրք զինեալներու կողմէ, տեղ չունին մեր յիշողութեան և մեր պատմութեան մէջ: Թուրքիա մեր բարեկամն է: Թուրքիա կրնայ օր մը միանալ Եւրոպական Միութեան: Թուրքիա Իսրայէլի դաշնակիցն է:

Պատմութիւնը, բնականաբար դաժան վերահսկիչ մըն է՝ ծանրաբեռնուած անյարմար իրողութիւններով, անարժան հերոսներով, ինչպէս նաեւ անմեղներու ջարդերով: Թուրքիոյ հայկական համայնքը ունէր դաշնակից իր համակիրները, երբ Օսմանեան բանակը կը կոտորէ քրիստոնեական և ֆրանսական զօրքերուն դէմ Ա. Աշխարհամարտին ընթացքին. հայերը ընդդէմ Թուրքիոյ կոտորածն առնելով՝ ցարական բանակին կողքին: Սակայն ցեղասպանութեան փաստը անհերքելի է: Երիտասարդ Թուրքերու շարժումը, որ ինքզինքն ներկայացուցած էր իբրեւ ազատական կազմակերպութիւն և որուն զօրակցած էին նաեւ հայերը, ստանձնած էր մահաւերժ կայսրութեան դերը, և որդեգրած էր համաթրքութիւնը՝ Պաքուէն Պոլիս թրքախօս ազգ մը յառաջացնելու նպատակով: 1915-ին, Տարտանքի մէջ դաշնակիցները պարտութեան մատնելէ քանի մը շաբաթ ետք, ամոնք դարձան հայերուն դէմ: Չըրչիլ օրին ակնարկեց քրիստոնեայ փոքրամասնութեան դէմ շղթայագերծուած «անգութ կատաղութեան»: Կոստանդնուպոլսոյ մէջ Միացեալ Նահանգներու դեսպանը, հրեայ մը, հաւաքական ջարդերու մասին սրտաճմբկ տեղեկագիրներ յղեց Ուաշինկթըն: Մուշի մօտ, թուրք ոստիկաններ հարիւրաւոր մարդիկ կամուրջի մը եզրին շարելէ ետք, ամոնք վրայ կրակ բացին՝ սերպական ոճով:

Լեհաստանի մէջ, օր մը ուղեկից մը զիս առաջնորդեց Աուշվից-Պիրքընու կեղրոնացման ճամբարին ետին գտնուող ճախճախուտը, ուր նացիները կը թափէին դիակիզարանին մոխիրը: Զուրին և սառուցին ներքէ կը գտնուէին ամբողջ քաղաքներու ժողովուրդի մը մոխրացած ոսկորները: Սակայն, Սուրիոյ հիւսիսային անապատին քարայրներու և գետափերու տիղմին մէջ տակաւին կարելի է գտնել գանկեր և ոսկորներ: Տարին անգամ մը մահատալութեան այս վայրերը կ'այցելեն տեղւոյն հայ համայնքին անդամները՝ ոգեկոչելու համար իրենց ցեղասպանութիւնը: Այսուհանդերձ, կը կասկածիմ որ «Տի Ինտիփենտընթ»-ի ռեւէ ոչ-հայ ընթերցող գիտնայ, ե՞րբ է անոր թուականը:

Կարգ մը երկիրներու մէջ ցեղասպանութեան հերքումը ոճիր է: Անշուշտ խօսքս հրեական ցեղասպանութեան մասին է, որովհետեւ Հայկական Ցեղասպանութեան հերքումը ոչ թէ միայն կատարելապէս օրինական է, այլ նաեւ յաջող պիտի լինի: Թուրքիոյ զինամթերք վաճառող ոչ մէկ ընկերութիւն պիտի արժարժէ 1915-ի ցեղասպանութիւնը:

Թուրքիա Օսմանեան ուսումնասիրութեանց ամպիոններ կը ֆինանսաւորէ ամերիկեան համալսարաններու մէջ, ուր ամերիկացի ակադեմականներ, որոնք իրենց գործը ձեռք ձգելու համար պէտք է փաստեն, որ օգտագործած են օսմանեան արխիւներ և հետեւաբար՝ հերքած պէտք է ըլլան 1915-ի ջարդերը, կը տարածեն այն սուտը, որ հայերը պարզապէս զոհերն են «քաղաքացիական պատերազմ»-ին և թէ՛ թուրքերն են մեղացիք 1915-ի քառսին մէջ:

Թուրքերն ալ մեղացիք են, բայց ոչ հայերուն չափով: Ունէ մէկը եթէ գրէր, թէ հրեաները զոհերն էին եւրոպական քաղաքացիական պատերազմին, և թէ «զերմանացիներն են մեղացիք», խելագար մը կամ մէկը մը ցանկ մը պիտի գրէր: Նոյնը չէ՛ Հայկական Ցեղասպանութեան պարագային:

Եկեք, օրինակի համար, նկատի ունենանք հետեւեալ նամակը. «Հայկական Ցեղասպանութեան առասպելը ստեղծուեցաւ Ա. Աշխարհամարտէն անմիջապէս ետք, այն յոյսով որ հայերը իրենց «կորուստներուն» համար կը վարձատրուին տարբադադրուող Օսմանեան կայսրութեան մէկ մասով: Այսպիսով զայն հնարողներուն նպատակը քաղաքական և հողային էր»: Այժմ «հայկական» բառը փոխարինէ «հրեական»ով: Ո՞վ պիտի կարենայ օձիքը ազատել «հրեական ցեղասպանութեան առասպել»-ին մասին իր նամակով, որ զայն կը ներկայացնէ իբրեւ հնարքը հրեաներուն, որոնք կ'ուզեն հատուցուիլ իրենց «կորուստներ»-ուն համար: Ո՞վ կը համարձակի նման սուտեր տպել:

Սակայն այդ նամակը գրուած էր հայերուն մասին. զայն գրողը թուրք դեսպանն էր: Իրօք,

Աստուած խնայէ մեզի, անհկա գրուած էր Իսրայէլի մօտ Թուրքիոյ դեսպան Պարլաս Օզեմերի կողմէ: Եւ անհկա ամբողջութեամբ հրատարակուած էր «Շերուզալէմ Փոսթ»-ի մէջ:

Սակայն, մենք եւրոպացիներս՝ նոյնքան, բայց աւելի զգուշաւոր, խաբեքներ ենք: Օրինակ առնենք նախագահ Օիրաքը՝ Պէլլուի մէջ: Ֆրանսայի Ազգային Ժողովը տակաւին մեր դատաւարութեամբ էր 1915-ի հայկական ջարդերը, անոնք ֆրանսական քաղաքականութեան սկզբունքի մարդիկն են, բայց Օիրաքը՝ ոչ: Երբ երկու տարի առաջ անոր հարցունեցաւ իր կարծիքը յիշեալ որոշումին մասին, ան պատասխանեց. «Ես չեմ մեկնաբաներ տեղական քաղաքականութեան հարցերը, երբ արտասահմանի մէջ կը գտնուիմ»: Արդեօք, ա՞յդ պիտի ըլլար Օիրաքի պատասխանը, եթէ Ազգային Ժողովին դատաւարութեամբ՝ հրեական ջարդերը ըլլային:

Վարչապետ Պլէր ըսաւ, թէ մինչև նացիներու ջարդերէն վերապրած հրեաները «կը ծերանան եւ թիւով կը նուազին, հետզհետէ մեր պարտականութիւնը կը դառնայ ստանձնել գործը՝ իրաքանչիւր յաջորդ մեր սերունդի պատմելու պատահածը և ինչ որ տակաւին կ'ընայ պատահիլ»:

Փոքրաթիւ հայ վերապրողներ կը գոյատեւեն. ինչո՞ւ անոնց չհարցունեցաւ իրենց յիշողութեան մասին: Մուսա լերան, ապա 1922-ին Իզմիրի մէջ, բրիտանական, ֆրանսական եւ ամերիկեան պատերազմական նաւեր փրկեցին նախապէս գործադրուած ջարդերուն վերապրողները: Պլէր լուռ էր. Լոռիինը՝ հաւանութիւն կը յառաջացնէ:

Ես ամբողջութեամբ համաձայն եմ Յիշատակի Օրերուն: Յատկապէս այն, որ կը նշէ հրեական ջարդերը, և մանաւանդ անոնք, որոնք կ'ոգեկոչեն այլ ջարդեր. հայկականները եւս:

ՌԱԴԼՐԹ ՖԻՍԲ

«Տի Ինտիփեմտընթ»

28 Յունուար 2000

ԱՆՅԱՅՏ ՄՆԱՅԱԾ ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԱՐՁԱԿԱԳԻՐ ՄԸ

«ՃԱԿԱՏԱԳՐԵՐ» խորագրով բառական յոգնած հատորի մը մէջ գտայ տպաւորիչ և յուզիչ վիպակներ և պատմուածքներ՝ Աղեքսանդրիա ժամանած որբ-որբունիներուն կեանքը պատկերող:

Ա.-Դ. Էջերուն մէջ տրուած է «Մուտք»-ը՝ որմէ քաղուած է այստեղ ներկայացուող Եգիպտոս ժամանող որբ-որբունիներուն «Պատմութիւն»-ը, ապա վիպակներ ու պատմուածքներ. Հարսանիք՝ էջ 7-73, Կախարդը՝ 75-105, Որբը՝ 106-119, Խաբուած սէր՝ 120-129, Կեանքը Դուրսն ու Ներսը՝ 130-151: Էջ 155-169, հինգ շրջաններու բաժնուած, պատկերներով ներկայացուած է նաեւ որբ որբունիներուն կեանքը:

Զուսպ և աշխոյժ ոճով նկարագրող արձակագիր մըն է հեղինակը՝ Դ. Ս., որ տակաւին անյայտ մնացած է իր կեանքին մանրամասնութիւններով:

Անշուշտ, երբ օր մը նորովի շարադրուի «Եգիպտահայ Մշակոյթի Պատմութիւն»-ը, անտարակոյս նկատի պիտի առնուի նաեւ Դ. Սարգիսեանը՝ որպէս արձակագիր, և «ճակատագրեր» հատորն ալ՝ իբր գեղարուեստական երկ:

Հաւանաբար, և յուսալի է՝ որ Եգիպտոս փոխադրուած 1200 որբերէն և 1100 որբունիներէն շատեր իրենց յոգնաբեկ կեանքը կը պահպանեն տակաւին. «Տեղեկատու» Պաշտօնաթերթին Խմբագրութեան համար՝ մեծ պատիւ է և առանձնաշնորհում, հանդիպիլ անոնց հետ, և իրենց յիշողութենէն ծուէններ հաւաքելով, ամբողջացնել այստեղ ներկայացուող «Պատմութիւն»-ը, յատկապէս որբախոյզ Կարապետ Քէչեանին և նպաստամատուցի ներկայացուցիչ Մր. Տէյվիտսընի մասին:

ՏԻԳՐԱՆ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

ԵԳԻՊՏՈՍ ԺԱՄԱՆՈՂ ՈՐԲ-ՈՐԲՈՒՀԻՆԵՐՈՒՆ «ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ»-Ը

1923-ին, մամուլը և ակամատեսներ կը վկայէին՝ թէ Յունաստանի որբանոցները գտնուող և ըմբոստ նկատուած որբուհիները դուրս կը ձգուին, և թէ՛ ըստ մշակուած ծրագրի, պիտի շարունակուէր այս արտաքսումը, ապրուստի միակ միջոց ցոյց տալով աշխատի՝ անշուշտ լոյններու տունները, ի զին անուշագոյն վնասի՝ ազգութեան կորուստի:

Ասիկա դուր չէր գար մեծ Եղեռնէն հազիւ ազատած դժբախտ հայուհիներուն, որոնք սկսած էին ահագանգ հնչեցնել, օգնութիւն հայցել պատկան մարմիններէն:

Ի տես և ի լուր այս եղկելիներուն արցունքին և օգնութեան կանչներուն, մամուլը կը շարունակէր «բողոքի ձայնը», ցոյց տալ վտանգը որ կը սպառնար կրկնակի դժբախտներուն:

Ազգային այս մոր ողբերգութիւնը առաջին անգամ ուշ կը գրաւեց եգիպտացեալ Կարապետ Քէչեանին, որ խօսքէն գործի կ'անցնէ անմիջապէս. կը գրէ Սելանիկի Առաջնորդ Երուանդ Եպս. Փերտահնեանին, խնդրելով տեղեկագիր մը պատրաստել որբուհիներուն մասին, և թելադրելով՝ անոնցմէ մաս մը գոնէ Եգիպտոս դրկել, զանոնք տեղաւորելու համար բարեկեցիկ հայերու տունները: Ազգապահպանման գործ մըն էր ասիկա և միաժամանակ խղճի գործ մը:

Անձին մասին ծանօթութիւն չունենալով, Սրբազանը չէր ուզած հետեւանք տալ նամակագրին առաջարկին, բայց իմաստութիւնը կ'ունենար անոր նամակը փոխանցելու Աղեքսանդրիոյ Առաջնորդարանին, տեղեկութիւն ուզելու որբախոյզին մասին:

Աղեքսանդրիոյ Առաջնորդարանը պաշտօնական նամակով մը կը պատասխանէ՝ թէ նամակագիրը ամէն տեսակետով վստահելի անձնատրութիւն մըն է, և միեւնոյն ատեն՝ ազգային երեսփոխան:

Հարցը սկսած էր հետաքրքրական դառնալ. բայց հետաքրքրութիւնը՝ ելք մը չէր անշուշտ: Պաշտօնական անձնատրութիւններ կը ջանան տարհանալ որբախոյզը, նկատելով՝ որ անտէր-անտիրական աղջիկներու «Ներգաղթը» անարմար էր եւ գոյց պատճառ դառնար արտաւորելու մաքուր ճանչցուած եգիպտահայ գաղութին անունն ու վարկը:

Քէչեան՝ պայծառ յստակատեսութեամբ, և վստահ արդիւնքին, կը յաջողի իր երաշխաւորութեամբ հրաման առնել տասնեակ մը որբուհիներու Եգիպտոս մուտքին և բնակութեան համար:

Այս տասը «ընտրեալ»-ները հազիւ ժամանած էին Աղեքսանդրիա, տեղւոյն ազգայիններէն

շատեր Առաջնորդարան կը դիմեն և կ'ուզեն իրենց քով առնել զանոնք՝ իրր ծառայ կամ որդեկիր:

Որբուհիները լաւ ընդունելութիւն կը գտնեն՝ ըլլալով չարքաշ, գործունեայ, պատուազգած, թերեւս՝ նաեւ ունենալով քիչ մըն ալ կանացի հրապոյր:

Արդիւնքը խրախուսական էր, և որբուհիները գոհ էին:

Նոր պահանջները գոհացնելու համար՝ երեսուն աղջիկներ եւս կը բերուին նոյն ձեւով և նոյն միջոցով. բոլորն ալ կը տեղաւորուին:

Անորոշ ապագայի մը եմթակայ հայ աղջիկները ազատելու նպատակով, ստուգելէ վերջ՝ թէ նպաստամատոյցը ի վիճակի է իր անունով «Ներգաղթը» շարունակելու, Քէչեան նամակով մը կը տեղեկացնէ մոր որբուհիներ բերել տալու իր փափաքը:

Նամակին հետեւանք տալով, Նպաստամատոյցը Եգիպտոս կը դրկէ Մր. Տէվիտսընը, որպէս լիազօր ներկայացուցիչ: Ան ուղղակի Քէչեանին կը ներկայանայ և հետք խորհրդակցելէ վերջ, կ'որոշուի ամերիկեան միջնորդութիւնը խնդրել:

Ամերիկեան հիւպատոսարանը կը դիմէ եգիպտական կառավարութեան՝ Սահտ Զաղլու փաշայի վարչութեան օրով: Եգիպտական կառավարութիւնը՝ ազնիւ հոգածութեամբ, կ'արտօնէ որբուհիներուն մուտքը Եգիպտոս:

Զանգուածային «ներգաղթ» կազմակերպելու միակ դժուարութիւնը՝ փոխադրութեան ծախսն էր. այս դժուարութիւնը եւս հարթելու համար՝ Քէչեան կը դիմէ Խտիական շոգեմատային ընկերութեան, և կը յաջողի կէս գինով տոմսեր ապահովել: Զափազանց գոհ, Մր. Տէվիտսըն կը շարունակէ «ներգաղթը» անելի մեծ չափի վրայ, ի վերջոյ յաջողանալով նաեւ մանչերու «ներգաղթը»:

Հարկ էր լուրջ և զօրաւոր կազմակերպութիւն. յարմար կը դատուի կազմել որբապաշտպան մարմինը՝ որ Գահիրէի և Աղեքսանդրիոյ մէջ սկսաւ գործունէութեան, ջանալով որբուհիները ինքնաբաւ դարձնել: Կազմութեան նաեւ օժանդակ մարմիններ, բայց առանց արդիւնք տալու՝ լուծուեցան:

Վերագրեալ պայմաններով և միջոցներով Եգիպտոս կը բերուին 1200 մանչեր և 1100 աղջիկներ: Հետագային, մոր հրամանով մը՝ կարելի կ'ըլլայ բերել որբ-որբուհիներու ազգականները, մօտաւորապէս 200 անձ. այսպիսով, «ներգաղթը» Եգիպտոս՝ կը փակուի 2500 անձով:

Այս է «պատմութիւն»-ը Եգիպտոս ժամանող որբ-որբուհիներուն:

ՈՐԲ-ՈՐԲՈՒՀԻՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ»-Ը

ԱՌԱՋԻՆ ՇՐՋԱՆ

*1916: Որբությունը Մեծ Եղեռնի օրերում:
Տաճիկը, չարության մոլուցքին մեջ, հացի կտորը
բռնած, անօթիներուն ախորժակը գերագրգռելով կը
տանջէ զանոնք: Կմախք դարձած հայորդիները ուժ
չունին ոտքի կենալու. ձեռքերնին կարկառած են հացին
ի խնդիր:*

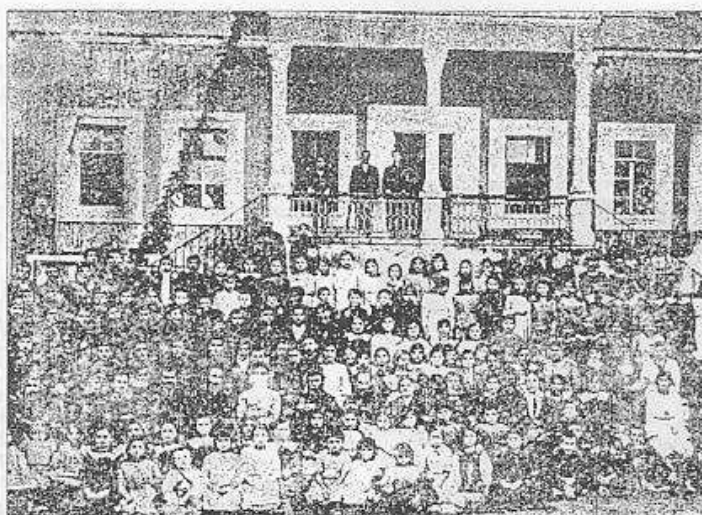
*Լքուած անմարդաբնակ վայրերու մէջ, միշտ ապրելու
յոյսով աւուցուն, բոլսերը հաւաքած թէլամանին մէջ
կ'եփեն, ի խնդիր սնունդի:*

*Մեռնելու դատապարտուածները իրենց ձեռքերով կը
թաղեն իրենց մեռելները:
Արցունքը ցամքած է անոնց ակնադիւրին մէջ, ու
պաղօրէն կը դիտեն զիրենք նկարող երոպացի
թղթակիցները:*

ԵՐԿՐՈՐԴ ՇՐՋԱՆ

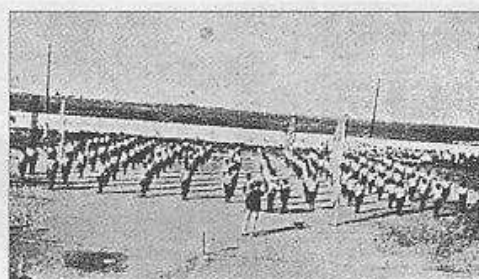
Փրկուածները որբանոցներու մէջ խմբուած:

Ժամանակը բաւական բուժած է անոնց վերքերը որբանոցներու մէջ:

*Օրորոսի որբանոցին մէջ՝ (Յունաստան)
ամառնային արձակուրդին՝ լողանքի պահուն:*

*Սիրայի որբանոցին մէջ հաւաքական
մարզանքի տեսարան մը:*

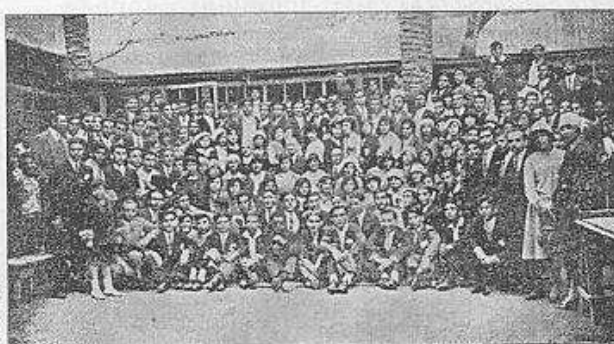

ԵՐՐՈՐԴ ՇՐՋԱՆ

ՄԱՅՈՒՆ ԲՐՈՂՅԱՆ

Նգիպտոս անդադրած սաներ:
Մեջտեղը ոտքի կեցած է Մր. Տելվիտսընը:

Աղեքսանդրիա հաստատուած որբեր:
Մեջտեղը կ'երեսին՝ որբախոյզ պ. պ. Քեչեան,
Տելվիտսըն և Խանիկեան:

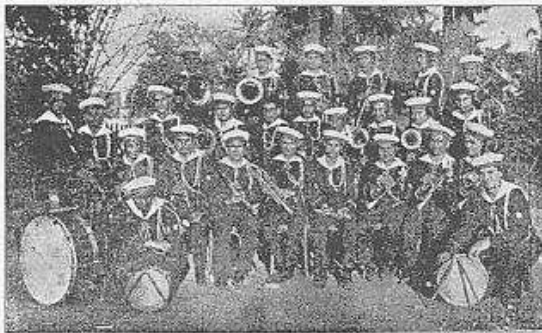
Ուրիշ խումբ մը անդադրողներէն:
Մեջտեղը՝ Տեր և Տիկին Կ. Խանիկեան:

Հետզմետէ ինքնաբաւ ըլլալու շրջանին մէջ:
Պատկերին մէջ կ'երեսին որբախոյզ պ. Կ.
Քեչեան և Մր. Տելվիտսըն:

ԶՈՐՐՈՐԴ ՇՐՋԱՆ

Գաճիկի Նպաստամատուցի մուսկախումբը, երբ այլևս ինքնաբերական էին:

Աղեքսանդրիոյ Նպաստամատուցի դերասանախումբը, Բարեկենդանի առթիւ ծախուած: Բոլորն ալ մասկին սաներ:

«Վերածնունդ» հատուածին մուսկախումբը՝ ինքնաբերական շրջանին:

«Ծաւարչան» հատուածը՝ ինքնաբերական շրջանին, պտուղի և խրախմանքի գացած դէպի Ռանիէ Պէտա:

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՇՐՋԱՆ

Հոս՝ որբութեան տարազը մէկդի մետուած: Նկարին մէջ աստղանիշ կրող պատանի մարզիկները զաւակներն են մասկին որբերուն: Անոնք կը կոչուին կրտսերներ, իսկ անոնց հայրերը՝ երէցներ: Հետաքրքրական է երբ հայրերն ու զաւակները դէմ առ դէմ կը մրցին, ու յաղթութիւնը՝ մեծ առաւելութեամբ կը հակի զաւակներուն կողմը, մայրերուն բարոյական օգնութիւնը և խրախոյսը ի նպաստ իրենց զաւակներուն է:

ՀԱՒԱՏՔԻՆ ԶՕՐՈՒԹԻՒՆԸ

Փոքր տարիքէս բազմաթիւ պատմութիւններ լսած էի Տէր Զօրի մասին: Աւելի ուշ տեղեկացած էի, թէ ան 1915-ի գողգոթային արհաւիրքները ճաշակած մեր մահատակներուն վերջին հանգրուանը եղած է:

Մտքիս մէջ տեղ մը, միշտ այն գաղափարը կար, թէ օր մը անպայման պէտք է Տէր Զօր երթամ և խղճիս պարտքը կատարեմ մեր մահատակներուն հանդէպ:

Այդ առիթը վերջապէս ներկայացաւ անցեալ Մարտին, երբ բարեկամներու փոքր խումբով մը որոշեցինք Հալէպ այցելել, թէ՛ հալէպահայ գաղթօճախին ծանօթանալու և թէ՛ Տէր Զօրը մեր աչքերով տեսնելու:

Վերջին տարիներուն լսած էինք, որ տեղւոյն վրայ, մեր մահատակներուն յիշատակին՝ գեղակերտ եկեղեցի մը կառուցուած է:

Երբ Հալէպէն ճամբայ ելանք, շուրջ 360 քմ. կտրելով՝ Տէր Զօր հասնելու համար, կարծէք մեր բոլորին մտքին մէջ ալ նոյն պատկերացումը կար, թէ պիտի հասնինք անապատին մէջ կորսուած խուլ վայր մը, ուր հեռուն կանգնած հայկական մեմալեաց եկեղեցին մեզ պիտի դիմաւորէր:

Երբ Տէր Զօր հասանք, պարզուած տեսարանը մեր երեսակայածէն բոլորովին տարբեր էր:

Տէր Զօրը ներկայիս սրընթաց զարգացումի մէջ եղող գաւառական կարեւոր քաղաք մըն է, և ըստ երեւոյթին, հանգուցային կեդրոն մը՝ տարբեր հեռաւորութիւններու վրայ գտնուող շրջանի հարուստ մարթափորներուն եւ տարբեր քաղաքակրթութիւններու պատկանող «մեռեալ քաղաքներու»-ն միջեւ:

Կ.վ. ժամը 3.30-ին ատենները Տէր Զօր հասանք:

Նկատի ունենալով որ յաջորդ առաւօտ Հալէպ պիտի վերադառնայինք, մեր ծրագիրը վերադասաւորեցինք և Տէր Զօրի մեր պանդոկին մէջ տեղաւորուելէ անմիջապէս լետոյ, մեր ճամբան շարունակեցինք Տէր Զօրէն շուրջ 80 քմ. հեռաւորութեան վրայ գտնուող Մարքա-

տէի շրջանը, ուր եւս վերջին տարիներուն պատահաբար գտնուած մեր մահատակներուն ոսկորներուն վրայ, 1996-ին փոքրիկ մատուռ մը կառուցուած է:

Մարքատէ հասանք երեկոյեան ժամը 5.30-ին, երբ արդէն արեւը իր հրաժեշտի շողերով կը փայփայէր հորիզոնը:

Մարքատէի մէջ տեսանք ինքնատիպ եւ գեղեցիկ լղացքով կառուցուած մատուռ մը, որուն խորանին տակ ապակափեղկի ետին քովէ քով շարուած էին Մարքատէի մէջ գտնուած մահատակներու ոսկորներէն հաւաքածոյ մը: Նոյնպէս, խորանին երկու կողմի պատերուն տակ, երկու կիսաբրգածեւ ապակեփեղկերու ետին գետեղուած էին այլ ոսկորներ:

Մեր մունջ աղօթքէն լետոյ, երբ մատուռէն դուրս եկանք, տեսանք 1915-ի մահատակներուն յիշատակին գետեղուած յուշատախտակ մը, իսկ անոր հանդիպակաց կողմը, արաբերէն լեզուով այլ

Մարքատէի նորակառոյց մատուռը՝ թիկունքէն. ձախէն՝ Տիար Պերճ Թերզեան, Տիկին Սեդա Թերզեան, Տիկիններ Արաքսի Տեօփէթեան, Սոնա Թուլումպանեան, Տիար Պերճ Թուլումպանեան:

յուշատախտակ մը, ուր շնորհակալութիւն կը յայտնուի սուրիացի արաբ ժողովորդին, որ օգնութեան ձեռք կառկարեց հայ գաղթականներուն:

Յուզումնալից մտորումներու մէջ էինք, երբ մեզի մօտեցաւ տեղացի ծերունի պահակը՝ որուն երեսին կնճիռները բարութիւն և պարզութիւն կը ցոլացնէին, եւ հարց տուաւ մեզի.

Մարքատի մատուռին
ՅԻԾԱՏԱԿԱՐԱՆԻ առջև:

-Կը փափաքի՞ք ոսկորներ ունենալ.

Առաջարկը շատ ցնցիչ էր. Մենք կտրականորեն մերժեցինք: Մեր նահատակները՝ եթե իրենց կեանքին ընթացքին չկրցան խաղաղ ապրիլ, գոնե իրենց մահուրճե վերջ՝ լափտեմական խաղաղութեան արժանանան:

Մեր խումբէն մէկը հարց տուաւ, թէ ի՞նչ բան կը փաստէ, թէ այդ ոսկորները հայերու ոսկորներ են:

Լուսաբանիչ պատասխանը ունեցանք քանի մը օր վերջ, Բերիոյ Թեմի առաջնորդ Գերշ. Սուրեն Արք. Գաթարոյեանէն, երբ Հալէպի առաջնորդարանը այցելեցինք:

Մեր հարցումին պատասխանելով, առաջնորդ սրբազան Հայրը բացատրեց, թէ ասկէ քանի մը տարի առաջ, Մարքատի շրջանի զարգացումին ընդհանուր ծրագրին ծիրին մէջ, պուլտոզըրներով կատարուած բարեկարգումի աշխատանքներուն ընթացքին, ոսկորներով լեցուն բաւական ընդարձակ տարածութիւն մը կը լայտնաբերուի:

Երբ այս մասին պաշտօնական քննութիւն կը բացուի, շրջանի ծերունի բնակիչները՝ պատասխանատուներուն կը հաւաստիացնեն, թէ այդ տեղերը թուրքերու կողմէ մեծ թիով հայեր ջարդուած են

եւ շրջանը մնացած է անբնակ, քանի որ բնիկներուն մօտ այն գաղափարը տարածուած էր թէ հոն ոգիներ կը բնակին:

Այդ առիթով սուրիական պատկան իշխանութիւնները լուր կու տան Հալէպի Ազգային Առաջնորդարան, և անմիջապէս կը ձեռնարկուի Մարքատի յիշեալ մատուռի շինութեան:

Մարքատի մեր այցելութիւնը վերջացած ըլլալով կը բռնենք Տէր Զօր վերահարձի ճամբան, ուր հասնելէ յետոյ կը փնտռենք հայկական եկեղեցիին տեղը, որպէսզի յաջորդ առաւօտ դիրութեամբ գտնենք զայն: Քաղաքին մէջ, մեր մինիպիսով կարճ թափառումէ մը յետոյ, երթեմէկի ոստիկաններ մեզի ցոյց կու տան եկեղեցիին տեղը:

Յաջորդ առաւօտ ժամը 10-էն առաջ մեր խումբը կը հասնի եկեղեցի: Մեզի կ'ընդունի պաշտօնի վրայ գտնուող քահանայ հայրը:

Փողոցէն՝ պարսպանման բարձր պատերը տեսնողը, չի կրնար երեւակայել, որ անոնց ետին կայ ի յիշատակ 1915-ի մեր նահատակներուն կառուցուած այսքան գեղեցիկ յուշահամալիր մը:

Յուշահամալիրը կը բաղկանայ փոքր եկեղեցիէ մը, որուն տակ կը գտնուի գետնափոր թանգարան մը, որմէ դէպի վեր սլացող լայն սիւնը՝ անցնելով եկեղեցիին գետնին վրայ բոլորաձեւ բացուածքէն, կը հասնի եկեղեցիին մէջ որոշ բարձրութեան: Գեղաքանդակ զուխով այդ սլացիկ սիւնը, ըստ քահանայ հօր կը խորհրդանշէ հայութեան վերածնունդը:

Թանգարանին մէջ ցուցադրուած են 1915-ի եղեռնէն բազմաթիւ նկարներ: Կայ նաեւ քարտէս մը, որուն վրայ երեք լեզուներով նշուած են արեւմտահայաստանի քաղաքները և ջարդերու կեդրոնները: Միշտ քահանայ հօրմէն կը տեղեկանանք, թէ Երեւանի մէջ Մեծ Եղեռնի յուշակոթողին կից, վերջին տարիներուն բացուած ցեղասպանութեան թանգարանի տնօրէն Լարեմոսի Բարսեղեանը այցելած է Տէր Զօր և յատուկ կարգադրութեամբ նիւթեր պիտի ուղարկէ Տէր Զօրի թանգարանին, անոր փաստագրական ցուցօցները ճոխացնելու համար:

Քահանայ հօր եկեղեցոյ մէջ արտասանած հոգոցէն և հաւաքաբար երգուած հայր մերէն յետոյ, դուրս կու գանք

Տէր Զօրի եկեղեցիին մէջ, գետնալարի թԱՆԳԱՆԱՆԻՆ վեր խոյացող սիւնը. ձախէն՝ Տիկին Սեդա Թէրզեան, Տիար Նորայր Տէօվէթեան, Տէր Զօր Դուստրը՝ Արագ, Տաթև Քոյ, Միքայէլեան, Տիկին Սոնա Թուրումպաճեան, Տիար Պերճ Թէրզեան:

Տէր Զօր՝ Յուշահամալիր, Խաչքար. ձախէն՝ Տիկին Սեդա Թէրզեան, Տիար Պերճ Թէրզեան, Տիկին Սոնա Թուրումպաճեան, Տիկին Արաքսի Տէօվէթեան, Տեարք Նորայր Տէօվէթեան, Պերճ Թուրումպաճեան:

եկեղեցու բակը, տխուր բայց թեթեւացած հոգիներով:

Բակին պատերը կը կազմեն համալիրը լրացնող գեղեցիկ քանդակներով զարդարուն կամարներու շարք մը:

Յուշահամալիրը իր ամբողջութեանը մէջ, ճարտարապետական գեղեցիկ լղացում մըն է, մտածուած մանրամասնութիւններով և Տէր Զօրի ստեղծած հոգեւոյձ մթնոլորտին մէջ, հոգեկան անդորրութիւն պարգեւող ովասիս մը: Յուշահամալիրին ճարտարապետն է, նախկին հայկապահայ, այժմ ամերիկաբնակ Սարգիս Պալմանուկեան:

Այցելութեան աւարտին քահանայ հայրը մեզի հրաւիրեց, իր համեստ՝ բայց կոկիկ բնակարանը, ուր երեցկիւնը մեզի հիրաւիքեց, այդ պահուն համով հոտով ըմբռնանալու հայկական սուրճով:

Քահանայ հայրը՝ Տ.Տաթև Միքայէլեան կիրթ, պատրաստուած և լուրջ խօսակից մըն է, որ իր անմիջականութեամբ կրնայ հաճելի մթնոլորտ մը ստեղծել իր շուրջ: Իրմէ կը տեղեկանանք, թէ Հալէպի մէջ գործող 13 քահանայ հայրերէն մէկը, հերթականօրէն Տէր Զօր կու գայ, շաբաթ մը ամբողջ հոգ մնալու համար: Եկեղեցու մէջ կը պատարագէ և Տէր Զօրի փոքրիկ հայ գաղութին հոգեւոր մխիթարութիւն կու տայ: Այսպիսով, իրաքանգիւր քահանայի տարին գրեթէ երեք կամ չորս անգամ կը վիճակուի Տէր

Զօր այցելել:

Խօսակցութեան ընթացքին քահանայ հայրը տեղեկութիւններ տուաւ Տէր Զօրի և շրջակայքի բնակչութեան մասին և դիտել տուաւ թէ շրջանի բնակիչները մօտիկ կը գգան հայերուն, որովհետեւ իրենցմէ շատերու ծնողները կամ մեծ ծնողները, Մեծ Եղեռնի ժամանակ որդեգրուած են տեղւոյն արաբ ընտանիքներէն և ծուլուած անոնց մէջ, հետագային ամուսնացած՝ և զաւակներ ու թոռներու տէր դարձած: Այդ անձներուն յետնորդները տեղեկ ըլլալով իրենց ընտանեկան պատմութեան, երբ հայերու հանդիպին, անոնց հետ «Եա խալ» (մօրեղբայր) ըսելով կը խօսին: Իր պատմածներուն շարքին քահանայ հայրը հետաքրքրական դրուագ մը պատմեց:

Տէր Զօրի արաքացած հայ որբերուն մէջ՝ գտնուած են երկու որբեր, մին աղջիկ՝ Սրբուհի անունով, միւսը տղեկ մը՝ Կարապետ անունով: Երկու մանուկներն ալ, երկու տարբեր արաբ ընտանիքներու կողմէ կ'որդեգրուին ու կ'արաքանան:

Հետագային, երբ մանուկները կը մեծնան և կը հասնին ամուսնական տարիք, երկու ընտանիքները տեղեկ ըլլալով մանուկներուն ծագումին մասին, բարեհոգի մտածումով մը զանոնք իրարու հետ կ'ամուսնացնեն: Այս գոյգը կ'ունենայ եօթը զաւակներ և երեսուն թոռներ:

Քահանայ հայրը կը պատմէ՝ թէ Սրբուհին ճանչցած է խոր ծերութեան մէջ, երբ

ան արդեն կորսնցուցած էր իր ամուսինը: Սրբուհին, որ մոր արաքական անուն մը ուներ, գոր քահանայ հայրը չէր յիշեր, հայերէն չէր գիտեր, չէր յիշեր իր ընտանիքին հայ ըլլալը, բայց դաստակին վրայ հայերէն գիրերով գրուած Սրբուհի բառը, կը կապէր զինք իր անցեալին:

Առիթով մը, երբ քահանայ հայրը ծերունի Սրբուհին կը տեսնէ, ան կը պատմէ, թէ իրեն մօտիկ հայկական ծագումով արաք երիտասարդ կին մը, քանի մը յաջորդական ծննդաբերութիւններ կ'ունենայ եւ ամէն անգամ մորածինը հազիւ 40 կամ 50 օր բոլորած՝ ջերմատապով կը մահանայ:

Այս երեւոյթին կրկնութեան առջեւ, Սրբուհին կը թելադրէ այդ երիտասարդ կնոջ, որ յաջորդ ծննդաբերութեան, մորածինը իր ընտանիքէն զաղտնի տանի շրջանի հայ քահանային մօտ և զայն մկրտել տայ:

Երիտասարդ կինը դարձեալ ծննդաբերութիւն կ'ունենայ, բայց կը մոռնայ Սրբուհին խրատը: Սակայն, զայն կը վերյիշէ, երբ դարձեալ 40 օրը չաւարտած իր մորածինը ջերմէ կը բռնուի:

Ամսիշապէս կը դիմէ Սրբուհին: Միասին, տաքութիւններու մէջ տապալկոյ

մորածինը իրենց հետ առնելով, կ'երթան գտնելու հայ քահանան, որ դիպումով կը բացակայի քաղաքէն:

Սրբուհին խօսքերով՝ գոր մեր քահանայ հայրը կը փոխանցէ՝ Դեկտեմբեր 26 է, բութ ու բորան:

Հայ քահանան չգտնելով, Սրբուհին մորածինը ձեռքերուն մէջ առած կը վազէ դէպի Եփրատ գետը:

Հոն, գետափին, այդ ցուրտին՝ մորածին փոքրիկը կը մերկացնէ, իր բազուկներուն մէջ առնելով Եփրատի ջուրերուն մէջ երեք անգամ ջրամոյն կ'ընէ, երեք անգամ կրկնելով «միթոյ մա ել ասիս պըլուլ», (ինչպէս որ քահանան կ'ըսէ): Ապա, մորածինը մօրը կը յանձնէ, և ո՛վ հրաշք՝ մանուկը կը բուժուի և կ'ապրի:

Դիպում՝ է թէ հրաշք: Հաւանաբար հրաշք, արդիւնք ՀԱՍԱՏՔԻ ԶՕՐՈՒԹԵԱՆ:

Երբ քահանան վերջացուց իր խօսքերը, մեր խումբին անդամները՝ որ մինչ այդ ուշադիր իրեն կը հետեւէինք, իրարու երես նայեցանք: Բոլորիս աչքերը տամուկ էին:

Թ.

Հ.Բ.Ը.Մ.-Ի ՔԱՄԻՇԼԻԻ ՄԱՍՆԱԺԻԻՂԸ

Սուրիոյ հիսիս արեւելեան ծայրամասը գտնուող Քամիշլի քաղաքը՝ մօտ 12,000 հաշուող հայութեամբ կը հանդիսանայ արաքական աշխարհի հայաւիտ կեդրոններէն մէկը:

Հ.Բ.Ը.Մ.ի միջինը Քամիշլիի մէջ հիմնուած է 1947-ին, խումբ մը գաղափարաւորներ եւ ազգասէր ազգայիններու կողմէ, իսկ պետական ճանաչում ստացած է 1956-ին: Միութիւնը ունի մօտ 250 անդամ: Հ.Բ.Ը.Մ.ի միութեան կից կը գործեն Հայ Երիտասարդաց Ընկերակցութիւնը, Տիկնաց Յանձնախումբը եւ Վերականգնական Յանձնախումբը:

Միութեան գործունէութեան հիմնական ոլորտներէն է կրթական գործը: Հակառակ սեփական դպրոց չունենալուն, հիմնադրութենէն ի վեր հիւրապէս եւ բարոյապէս սատարած է տեղւոյն ազգային դպրոցին, հոգալով կարօտեալ աշակերտներուն զանազան պիտոյքները: Ամէն տարի, ամրան 30-35 աշակերտներ կը դրկուին Քեսապի Հ.Բ.Ը.Մ. կազմակերպման կայան: Վերջին տարիներուն Գ. Կիպչեկեան հիմնարկութեան հայկական բաժնին տրամադրած միջոցներով կը կազմակերպուին միջնակարգ և երկրորդական

վարժարաններու ուսանողութեան լատուկ դպրոցական ծրագրի, ինչպէս նաեւ համակարգչային դասընթացներ:

Միութիւնը կ'իրականացնէ նաեւ խնամատարական գործունէութիւն, օգնելու համար Քամիշլիի կարօտեալ հայ ընտանիքներուն: Եւ վերջապէս, Մասնաճիւղի գործունէութեան կարեւորագոյն մէկ էջը՝ մշակութային աշխոյժ գործունէութիւնն է:

Կը կազմակերպուին գրական-մշակութային երեկոներ, բանաստեղծութիւններ, ցուցահանդէսներ, հայերէն լեզուի դասընթացներ, ամրան մանկանց կիրակնօրեայ դասընթացներ, ընդհանուր զարգացման մրցոյթներ եւ այլն: Քամիշլիի Հ.Բ.Ը.Մ.ի միութեան մասնաճիւղը ներկայիս ձեռնարկած է մոր կեդրոնի մը շինարարական աշխատանքներուն:

Այս բոլորին մէջ մեծ դեր վերապահուած է Սուրիոյ Ծրջանակային Յանձնաժողովին, որ սատար կը հանդիսանայ ոչ միայն կեդրոնի շինարարական, այլեւ միութեան ողջ իրագործումներուն:

Հ.Բ.Ը.Մ.-ի ՄԻՋՄԱՍՆԱԺԻԻՂԱՅԻՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Եզիպտոսի շրջանակի պատասխանատուներեն, Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Եզիպտոսի Օրջանակային Ցանձնաժողովի և Գահիրեի Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Ատենապետ պր. Պերն Թերզեան ու Գահիրեի Հ.Բ.Ը.Մ.-ի երկարամեայ վարչական և նախորդ ատենապետ պր. Նորայր Տեօվ-լեթեան, Մարտ ամսուան ընթացքին իրենց տիկիներուն հետ անձնական այցելութեամբ մեկնեցան Սուրիա: Վերոյիշեալներուն կ'ընկերանային նաեւ Հ.Բ.Ը.Մ.-ի քաղմամեայ հաստատութիւններէն Տէր եւ Տիկին Պերն Թուրում-պանեան:

Այս խումբը Հալէպի և շրջակայքի կարգ մը պատմական տեսարժան վայրերը այցելելու կողքին, առիթը ունեցաւ այցելելու նաեւ Տէր Զօրի եւ Մարքատէի մէջ 1915-ի նահատակներու յիշատակին կառուցուած զոյգ եկեղեցիները:

Այցելու խումբին անդամները Հալէպի թէ Դամասկոսի մէջ, եղբայրական ջերմ հիւրասիրութեան արժանացան զոյգ քաղաքներու Հ.Բ.Ը.Մ.-ի և Հ.Ե.Ը.-ի քոյր կառույցներու անդամներուն կողմէ:

Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Եզիպտոսի ներկայացուցիչները Հալէպի մէջ հանդիպումներ ունեցան Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Սուրիոյ Օրջանակային Ցանձնաժողովին, Հալէպի Հ.Ե.Ը.-ի Գործադիր վարչութեան և Հ.Ե.Ը. Արարատ մարզական միութեան վարչութեան հետ, որոնց ներկայ էր նաեւ Պէլրութի Հ.Ե.Ը.-ի վարիչ տնօրէն պր. Գէորգ Սանթրո-ւան:

Ասկէ զատ, Եզիպտոսի ներկայացուցիչները Դամասկոսի մէջ Հանդիպում մը ունեցան Դամասկոսի Հ.Ե.Ը.-ի Գործադիր վարչութեան հետ:

Բոլոր հանդիպումներուն ընթացքին շեշտը դրուեցաւ թէ՛ երկկողմանի եւ թէ՛ շրջանային մակարդակներով փոխյարաբերութիւնները զարգացնելու անհրաժեշտութեան մասին: Նկատի առնուեցաւ մարզականին կողքին փոխյարաբերութիւններ զարգացնել նաեւ մշակութային, սկստութեան, երիտասարդական, և ընկերային մարզերէն ներս:

Այցելումները տեղեակ պահուեցան Հալէպի և Դամասկոսի մէջ Հ.Բ.Ը.Մ.-ի և Հ.Ե.Ը.-ի քոյր կառույցներուն ծաւալած ընդարձակ գործունէութեան մասին:

Հալէպի մէջ առիթը ունեցան այցելելու Հ.Ե.Ը.ի «Ժամանակաւոր» կեդրոնը քանի որ մոր կեդրոն մը շինութեան ընթացքին մէջն է:

Հալէպի ՀԵԸ-ի ժամանակաւոր ակումբին մէջ. Ծանփարի անդամներէն մաս մը:

Անոնք ներկայ գտնուեցան Հ.Ե.Ը.-ի երգչախումբի (80 հոգի), ինչպէս նաեւ Հ.Ե.Ը.-ի սկստութեան ֆանֆարի (70 հոգի) փորձերուն և ծանօթացան Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Սարեան Նկարչական Ակադեմիայի վարիչին և կարգ մը աշխատակիցներուն:

Հալէպի մէջ, քաղաքավարական այցելութիւն մը տուին Հալէպի Ազգ. Առաջնորդարանը, ուր ընդունուեցան Բերիոյ Թեմի առաջնորդ Տ. Սուրէն Արք. Գաթարոյեանի կողմէ:

Հալէպի Ազգային Առաջնորդարանին մէջ.

Կեդրոնը՝ Բերիոյ թեմի Առաջնորդ՝ Տ. Սուրէն Արք. Գաթարոյեան, ձայնէն՝ Տեառք Հայկ Բիզանդեան, Պերն Թուրումպանեան, Տիկին Արաքսի Տեօվեթեան, Տիար Նորայր Տեօվեթեան, Տիար Պերն Թերզեան, Տիկին Սեդա Թերզեան, Տիար Զարոյիւն Եսայեան, Տիկին Սոնա Թուրումպանեան:

Այս, առաջնորդ սրբազան հոր քարեհան ուղեկցությամբ այցելեցին առաջնորդարանի մօտիկը՝ Հալեպի Ս. Քառասնից Մանկանց եկեղեցին և անոր կողքին գտնուող Ս. Աստուածածին եկեղեցին, որ այժմ թանգարանի վերածուած է:

Խումբին անդամները այցելեցին նաև Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Լազար Նաճարեան-Գալուստ Կիլիկեան վարժարանը (մանկապարտէզէն երկրորդական 1500 աշակերտ), Կիլիկեան վարժարանը (մանկապարտէզէն - երկրորդական 400 աշակերտ) և ազգ. Քարէն Եփփէ ճեմարանը (միջնակարգ և երկրորդական 1000 աշակերտ):

Տեղեկացան թէ Հալեպի հայկական վարժարաններու աշակերտութեան համագումար թիւը 8000 է:

Հալեպէն չմեկնած պր. Թերզեան քաղաքավարական այցելութիւն մը տուած է նաև Հալեպի Հայ Կաթողիկէ վիճակաւոր Պետրոս Արք. Միրեաթեանի, որ իր հովուական քաջմա-

զբաղ վիճակին մէջ, առիթ կը գտնէ նաև գրականութեամբ զբաղելու:

Նոյնպէս, պր. Թերզեան այցելած է Հալեպի Ազգային Մերանցը, որ կը պատկանի քաղաքի երէք հայ յարամուսնութիւններուն միասնաբար:

Հալեպի Ազգային ծերանոցը կը գտնուի քարեկարգ վիճակի մէջ, ունի 60 բնակիչ, որոնց խնամքին համար կը սպասարկէ շուրջ 30 հոգի-նոց անձնակազմ մը, տնօրէնով, ցերեկային և գիշերային թիշկներով, հսկիչներով և այլ պաշտօններ ունեցող անձներով:

Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Եգիպտոսի Աերկայացուցիչները Դամասկոսի մէջ այցելեցին Հ.Բ.Ը.Մ.-ի եւ Հ.Ե.Ը.-ի Աորակառոյց, արդիական, կոկիկ և ճաշակով յարդարուած ակումբը:

Նոյնպէս, անոնք այցելեցին Դամասկոսի հայոց եկեղեցին:

Խումբը Գահիրէ վերադարձած է շատ դրական եւ վառ տպաւորութիւններով:

Հալեպի "Լազար Նաճարեան-Գալուստ Կիլիկեան" վարժարանին մանկապարտէզին առջեւ. ձախէ՛ն՝ Տիար Զարութիւն Եսայեան, Տիկին Սոնա Թուրմապանեան, Տիար Նորայր Տեօփէթեան, Տիկին Արաքսի Տեօփէթեան, Տնօրէն Տիար Ալեքսան Աթարեան, Տիար Գէորգ Սամբուրեան, Տիկին Սեդա Թերզեան, Տիար Պերճ Թերզեան:

Հալեպի "Լազար Նաճարեան-Գալուստեան Կիլիկեան" վարժարան. նախակրթարանի դասարաններէն մէկուն մէջ:

ԶԵԿՈՅՑ

Գահիրեի Հ.Բ.Ը.Մ.-ը՝ ամեն տարի կանոնադրաբար, Մարտ ամսուան մեջ կը գումարէ իր տարեկան անդամական Ընդհանուր Ժողովը, որուն ընթացքին Վարչութիւնս մանրամասն բարոյական և նիւթական համարատուութիւն կը ներկայացնէ Միութեան անդամներուն, նախորդ Դեկտեմբերին աւարտող ելեմտական տարիին մասին:

Անկախաբար վերոյիշեալ պարագայէն, Վարչութիւնս՝ մեկնելով ամբողջ եգիպտահայութիւնը իր գործունէութեան մասին տեղեակ պահելու բարոյական պարտաւորութիւնէն, ամեն տարի «Տեղեկատու»-ի Ապրիլի թիւին մէջ կը հրատարակէ Հ.Բ.Ը.Մ.-ի «Սաթենիկ Ծ. Չագըր» Հիմնադրամի նախորդ տարուան հաշուական մանրամասն տուեալները:

Սակայն, այս տարի բացառաբար կարելի պիտի չըլլայ իր ժամկէտին յարգել այդ սովորութիւնը:

Արդարեւ, Ընկերային Գործոց Նախարարութեան հրատարակած 1999-ի թիւ 153 օրէնքով, Միութեանս Կազմական Կանոնագրին մէջ փոփոխութիւններ պիտի մուծուին, ըստ յիշեալ նոր օրէնքին տրամադրութիւններուն:

Կանոնագրային փոփոխութիւնները՝ պարտին հաստատուիլ 12 Ապրիլ 2000-ին գումարելի Գահիրեի Հ.Բ.Ը.Մ.-ի բացառիկ Ընդհանուր Ժողովէն, որմէ յետոյ այդ փոփոխութիւնները վաւերացուելով պետական պատկան մարմիններուն կողմէ, անոնք վերջնական պիտի դառնան:

Այնուհետեւ, Միութեան փոփոխուած նոր Կազմական Կանոնագրին տրամադրութիւններուն համաձայն, պիտի գումարուի Միութեան Տարեկան Ընդհանուր Ժողովը և տեղի պիտի ունենան վարչական ամբողջական ընտրութիւններ:

Նոյնպէս, հերթական այդ Ընդհանուր Ժողովին՝ է որ պիտի ներկայացուին 1999 տարեշրջանի Վարչութեանս բարոյական և նիւթական համարատուութիւնները:

1999-ի հաշուեկշիռը Միութեան Ընդհանուր Ժողովին կողմէ քննուել և վաւերացնելէ յետոյ, պիտի հրատարակուի «Տեղեկատու»-ին մէջ:

Գահիրեի Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Վարչութիւն

Հետեւեալ տողերը՝ առաջին տունն է համակարգիչ գործածող ճարտարագէտի մը յօրինած բանաստեղծութեան, որ գրած է պարզապէս ցոյց տալու համար ուզուած իմաստը արտայայտելու համակարգիչին անկարողութիւնը:

I have a spelling Checker
I disk covered four my PC
It plane lee marks four my revue
Miss steaks aye can knot see.

Վերոյիշեալ տողերուն բոլոր բառերը, թէ իմաստով և թէ ուղղագրութեամբ՝ ճիշտ նկատուած են համակարգիչին կողմէ (և իրապէս այդպէս են), սակայն, երբ նախադասութիւնը կարդացուի՝ իմաստը բոլորովին կը տարբերի, քան երբ լսուի:

Ծճգրիտ բառերու կուտակումը անպայման չի ցոյացներ ճշմարտութիւնը, եթէ մարդկային հասկացողութիւն գոյութիւն չունենայ:

Այսպէս, նմանօրինակ կացութեան մը ենթարկուած ենք Եղեռնի պարագային ալ: Մեր եւ ամբողջ աշխարհի վերաբերումը կը տարբերի Հայ Դատին հանդէպ: Կարծես՝ հետեւեալն է, որ կը կրկնուի 1915-էն մինչեւ այսօր՝ 85 տարի է ի վեր...:

Մենք կը պնդենք թէ՛

Զարդուում (ջարդվում) են հայերը: Մի՛նչ, աշխարհը կը հասկնայ՝

Զար թուում (թվում) են հայերը.

Եւ տուեալներ կը փնտռէ մեր չար չըլլալուն...:

Կամ այն է՝ որ աշխարհը հայերէն չի հասկնար, կամ՝ մենք տակաւին չենք հասկցած աշխարհի ըմբռնած լեզուն...:

Հ. Հ.

ԱՆԳԱՐԱ

ԱՆԳԱՐԱՅԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻՆ
ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՄՊԻՈՆԸ

Թուրքիոյ Կրթական Նախարարութիւնը ծանուցած է, թէ կը նախատեսուի Անգարայի Համալսարանին մէջ հաստատել Հայերէն լեզուի և Հայ գրականութեան ամպիոնը:

Այս առիթով, Համալսարանին փոխ-նախագահը՝ Փրոֆ. Ալի Էրքան Էքէ յայտնած է, թէ թուրք ուսանող Սէլիկ Սերթէլիքը որկուած է Ս. Փէթերսպորկի Համալսարանը, որպէսզի մասնագիտանայ հայերէն լեզուի մէջ, ապա, վեցամսեայ ուսումնառութենէ ետք, վերա-դարձին ղեկավարէ մորաճառատան ամպիոնը:

ՍԱՆ ՖՐԱՆՍԻՍԿՈՑ

«ԱՐԾԱԿ Բ.» ՕՓԵՐԱՅԻ
ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԻ
ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

2001/2002 թատերաշրջանին, Սան Ֆրանսիսքոյի Փշս "ք'ըսկէճ Ըթքսշ Նըվթ-ին մէջ՝ առաջին անգամ ըլլալով, սկզբնական բնագրով և հայերէն լեզուով պիտի ներկայացուի ԺԺ. դարու հեղինակ՝ Տիգրան Զումաճեանի «Արշակ Բ.» պատմական օփերան, որուն յաջորդական վեց ներկայացումները պիտի զուգադիպին Հայաստանի քրիստոնէութեան դարձի 1700-ամեակի տօնակատարութիւններուն:

Երկար ժամանակ հիմնապէս չուսումնասիրուած հայկական այս առաջին օփերային բնագրին ձեռագիրները վերականգնելու պատիւը՝ ի վերջոյ վիճակուեցաւ եգիպտահայ գաղութին ակաճատոր ղեմքերէն, երաժշտագէտ Հայկ Աւագեանին և բեմադրիչ-թատերագէտ Ժիրայր Բաբազեանին, իրենց կատարած մանրախնդիր փնտրտուքներուն շնորհիւ:

Սան Ֆրանսիսքոյի Օփերայի պարսիկ տնօրէն Լոթֆի Մանսուրիի այս մասին կատարած գրաւոր հրապարակումէն ետք, շրջանային մամուլը եւ տեղեկատուութեան միջոցները յայնօրէն արձագանգած են օփերայի նիւթին ընտրութեան և ներկայացումին մասին, որ արդէն հետաքրքրութիւն ստեղծած է:

ԱՆԴԱՄԱԿԱՆ

ՄԱՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գաճիքի ՀԲԸՄ-ի անդամոճիներեն Տեր և Տիկին Գրիգոր և Սիլվա Աբիկեանի հայրը Արամ Աբիկեան մահացած է 9 Մարտի 2000-ին:

«Տեղեկատու». Հանգուցեալին հարազատներուն կը հալցենք երկնային մխիթարութիւն:

«ՍԱԹԵՆԻԿ Ը. ՉԱԳԸՐ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ
Առողջապահական Հոգատարութեան Ծրագիր

Գաճիքի Հ.Բ.Ը.Մ.ի Վարչութիւնը հաճութիւն ունի, «Սաթենիկ Ը.Չագըր» Հիմնադրամի Առողջապահական Հոգատարութեան Ծրագրին բոլոր մասնակիցներուն տեղեկացնելու, թէ բժշկական ծախքերու փաստաթուղթերը կրնան ներկայացնել Հ.Բ.Ը.Մ.ի հետեւեալ կեդրոններուն.

Գաճիք - 15, Էմատ Էլ Տիմ փողոց, Ա-շարկ , Երկուշաբթիէն-Ծարաթ (բացի Ուրբաթ օրերէն) առաւօտեան ժամը 10.00- 2.00

Հելիոպոլիս - 26, Մուրատ Բէկ փողոց, Ուրբաթ կ.վ. ժամը 6.00-8.00

Իսկ փաստաթուղթերու քննութիւնը իր ընթացքը ստանալէն յետոյ, կարելի է համապատասխան փոխգիրքը ստանալ նոյն կեդրոններէն, նշեալ օրերուն և ժամերուն:

Գաճիքի Հ.Բ.Ը.Մ.ի Վարչութիւն